

Adriana Dobre – Counsel, Stratulat Albulescu Attorneys at Law

Mihai Iorga – Associate, Stratulat Albulescu Attorneys at Law

NO MORE JUSTICE ON SLOW MOTION SAU HAI, SA FACEM ACTUL DE JUSTITIE SA FIE UTIL SI EFECTIV PENTRU JUSTITIABILI.

Ideea de a scrie acest articol a survenit în contextul în care suntem de multă vreme în așteptarea hotărârilor (ne) motivate în mai multe cauze urgente. În ciuda diligențelor noastre, respectiv a depunerii de cereri de urgentare a redactării hotărârilor, lucrurile nu se mișcă, iar clienții nostri așteaptă luni și ani de zile redactarea unor hotărâri în pricini urgente, cum ar fi acțiunile în evacuare sau acțiunile în contencios administrativ.

Prin prezentul articol nu ne propunem să aducem critici, ci mai degrabă să semnalăm niște disfuncții din justiție, care au efect, cel puțin indirect, asupra activității economice și a societății, în ansamblul său, și să le găsim posibile explicații și remedii.

Câteva cifre din statistici

Dinamica numărului de cauze în ultimii ani arată că începând cu anul 2017, la nivelul instanțelor judecătorești, tendința a fost de scădere constantă a volumului de activitate. Cu titlu de exemplu, pe rolul curților de apel, în 2020, volumul a fost cu 44.770 de cauze mai mic decât în 2017. Totuși, în continuare, **instanțele din capitală sunt cele mai încărcate instanțe din țară**, Curtea de Apel București având, în anul 2020, 62.173 de cauze, Tribunalul București 119.950, iar Judecătoria Sector 1 un număr de 61.510 dosare.

Ca o medie la nivel național, în anul 2020, s-a înregistrat [i] la nivelul curților de apel, o încărcătură de **523** cauze/judecător, [ii] la nivelul tribunalelor, un număr de **640** dosare/judecător, iar [iii] la nivelul judecătoriilor, un număr de **1029** dosare/judecător¹.

Cu toate că numărul de cauze înregistrat în prezent față de anul 2017 a scăzut, pare totuși că ne confruntăm și în prezent cu o supraîncărcare a sistemului judiciar, în contextul liberului acces la justiție, a apetitului românilor pentru litigii, a abuzurilor săvârșite de autorități, a lipsei de cashflow în unele domenii de activitate și a unei deficit de personal în justiție. Această supraîncărcare are consecințe nefaste în ceea ce privește calitatea actului de justiție, durata procesului, întârzierea pronunțării unei hotărâri și deci a realizării beneficiilor efective în plan social, urmărite prin investirea instanței cu judecarea unei cauze.

Ceea ce trebuie înțeleles este că, deși instanțele judecătorești, justiția nu funcționează ca un actor direct implicat în economie sau în societate, prin deciziile pe care le pronunță în anumite spețe (i.e. soluțiile de anulare a hotărârilor privind starea de alertă, soluțiile din materia contenciosului administrativ, soluțiile pronunțate în litigiile dintre proprietari și chiriași din perioada stării de urgență, litigiile dintre consumatori și bănci), influențează în mod semnificativ activitatea economică și societatea și creează un trend în materia derulării relațiilor sociale și contractuale.

¹ <https://www.csm1909.ro/ViewFile.ashx?guid=a16b26f8-b678-41f9-a7ab-8aed0f11ce5f-InfoCSM>

Astfel, ceea ce dorim să semnalăm este faptul că o justiție lentă și greoaie se abate de la scopul primordial, consacrat constituțional, și anume „*apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor legitime*”, conform articolului 21 alin. (1) din Constituție.

Totuși, desi există anumite inconveniente legate de organizarea sistemului judiciar sau de gradul de încărcare al instanțelor judecătorești, acestea nu trebuie să omită rolul esențial consacrat actului de justiție, respectiv acela de aflare a adevărului în cauză și pronunțarea unei soluții nepărtinitoare, de natură să restabilească echilibrul contractual/social.

Exempli gratia

În ceea ce ne privește, ne confruntăm și resimțim acut efectele întârzierii actului de justiție, iar în acest sens amintim, cu titlu de exemplu, doar câteva dintre cazurile de care ne-am lovit în practica noastră:

- într-un dosar având ca obiect evacuare (formulată în procedura **urgentă**), înregistrat pe rolul primei instanței în data de 12 august 2020 și soluționat definitiv în data de 19 mai 2021, nu am primit nici până astăzi (final de decembrie 2021) motivarea soluției din apel, deși a trecut mai bine de **un an și cinci luni** de la data înregistrării cererii de chemare în judecată (**urgentă**, conform rigorilor procedurale) și mai bine de 7 (șapte) luni de la soluționarea definitivă, în condițiile în care [i] au fost formulate și 3 (trei) cereri de urgentare a redactării hotărârii judecătorești, [ii] partea pe care am reprezentat-o a câștigat litigiul, dar nu are acces în imobil în toată această perioadă (de peste un an și cinci luni), fiindcă hotărârea nu este redactată. Întârzierea redactării hotărârii produce **consecințe pecuniare însemnate în patrimoniul clientului**, care nu poate pune în executarea soluția de evacuare, deși mai sunt 3 (trei) luni și **expiră autorizațiile de construire** și, între timp, creditorii au formulat cerere de deschidere a procedurii **insolvenței**. Aceste consecințe pot fi imputate, într-o anumită măsură, și întârzierii actului de justiție;
- încă așteptăm motivarea hotărârii pronunțată într-un dosar fiscal soluționat în primă instanță în favoarea clientului nostru (contribuabil), în data de **7 august 2020**. Prin hotărârea pronunțată, curtea de apel a dispus ca societatea pe care o reprezentăm este îndreptățită la restituirea suma de **1 milion de Euro**, cu titlu de debit principal, la care se adaugă dobânda legală calculată începând cu data de 9 februarie 2018. Deși **a trecut peste 1 an de când hotărârea nu este redactată** (și implicit nu poate fi recurată/pusă în executare), pârâtul va trebui să plătească **dobândă** (fiind inclusă și perioada de peste un an necesară redactării hotărârii), ceea ce înseamnă că în această perioadă **s-au acumulat o sumă de 126.000 de Euro cauzată exclusiv de întârzierea actului de justiție**. Așadar, **consecința nerespectării termenelor de redactare a hotărârii judecătorești este resimțită de toate părțile implicate în proces**, astfel [i] de reclamant, care nu-și poate recupera momentan suma de aproximativ 1 milion de Euro, ceea ce agravează situația financiară, și așa precară, și poate atrage consecințe nefaste, inclusiv deschiderea procedurii insolvenței, respectiv de [ii] pârât, care va trebui să plătească dobânzi (raportate la debitul principal) pentru o perioadă mult prea lungă;
- motivarea (lacunară, cu un argument succint expus printr-o propoziție, și acea în flagrantă contradicție cu prevederile legale) unei încheieri de suspendare a unui litigiu a durat mai

bine de 2 (luni), deși [i] dosarul a fost înregistrat pe rolul primei instanțe pe 20 decembrie 2017 (în urmă cu peste 4 ani), [ii] a mai fost suspendat anterior, [iii] pretențiile reclamantului însumează suma de (a) 1,6 milioane de lei – debit principal – și (b) penalitățile de întârziere calculate începând cu data de 4 decembrie 2016 au ajuns până în prezent la suma de 170.000 de Euro, care vor trebui plătite de pârât, deși nu este exclusiv în culpă pentru durata excesivă de soluționare a litigiului. Problema esențială în acest proces este că reclamantul se află în faliment de peste 1 an, iar modul în care este înfăptuită justiția în acest dosar (prin amânări succesive de ședință, suspendări neîntemeiate ale litigiului) împiedică realizarea creanțelor creditorilor înscriși la masa credală;

- după doi ani de judecată în fond, instanța a pronunțat o soluție favorabilă clientului nostru, însă dispozitivul a prezentat evidente vicii formale, respectiv omisiunea de a se pronunța asupra cheltuielilor de judecată legal solicitate, confundarea dividendelor cu dobânzi. Hotărârea primei instanței nu este încă redactată, cuantumul dobânzilor crește, iar în urmă cu 5 (cinci) luni, ca urmare a cererii noastre, instanța a pronunțat o încheiere de îndreptare eroare materială (neredactată), care, din păcate, conține o altă eroare materială (dobânzile la dividende au rămas în continuare menționate ca fiind dividende);
- recursurile având ca obiect suspendarea executării unui act administrativ, la Secția de Contencios a instanței supreme, primesc **primul termen de judecată și după 1-2 ani de la data înregistrării căii de atac**, deși obiectul cererii este prin definiție unul urgent. Materia contenciosului administrativ ar trebui să fie definită prin celeritate, iar recursul în materia contenciosului administrativ este reglementat ca o cale de atac, care se judeca cu maximă urgență.

Acestea sunt doar câteva exemple, cu siguranță, nu sunt singurele nici din practica noastră și nici din practica altor colegi avocați.

Diferență de tratament. Termenele pentru justițiabili

Ceea ce dorim să mai nuanțăm la acest moment este că deși când vine vorba de termene (de motivare, de termene de judecată) instanțele beneficiază de multă flexibilitate în practică, ceea ce dilată mult procesul, justițiabilii nu beneficiază de același tratament.

Astfel, este ușor observabilă diferența de tratament juridic, întrucât justițiabilii (părțile, avocați) trebuie să respecte termenele imperative stabilite de codurile aplicabile, sub sancțiunile corespunzătoare (decăderea din dreptul procesual, anularea cererilor), iar instanțele au latitudinea de a aprecia când și în ce condiții (din punct de vedere al calității motivării soluției) să redacteze hotărârile judecătorești. Or, această situație creează o discrepanță nejustificată, întrucât cu toții suntem parteneri ai actului de justiție și urmărim același deziderat, respectiv înfăptuirea justiției, deși prin mijloace și metode diferite specifice poziției procesuale pe care o avem.

De altfel, cu titlu de exemplu, sunt bine cunoscute situațiile în care părțile primesc adrese de regularizare sau alte acte procedurale cu termen scurte (hotărâri cu termen pentru motivarea căii de atac în cinci zile de la comunicarea hotărârii motivate), în perioada sărbătorilor de iarnă, și sunt nevoiți să se conformeze, depunând toate diligențele necesare respectării termenelor

imperative, deși așteaptă luni/ani de zile actele procedurale respective, ceea ce denotă o lipsă de egalitate în tratamentul convenit justiției.

Concluzii și remedii

Nu ne propunem să epuizăm exemplele, să găsim toate cauzele sau poate cheia de rezolvare a acestora, dar încercăm să tragem un semnal de alarmă și să ne imaginăm o posibilă rezolvare. Drept urmare, deși remediile (în cazul de față, apelarea la justiție) prin excelență ar trebui să aibă un efect imediat, justiția pare să devină, în unele cazuri, o instituție, mai degrabă, utilă în teorie, care își îndeplinește rolul deficitar și cu întârziere, care nu satisface nici nevoile justițiabililor și nici exigențele calității actului de justiție.

În acest sens, remediile unor astfel de situații ar putea consta în [i] instituirea unor termene imperative pentru motivare (care să fie respectate inclusiv de magistrați), [ii] digitalizarea justiției (demers implementat, în unele cazuri, anterior pandemiei și continuat până la un punct și în prezent), [iii] stabilirea unor intervale de timp clare pentru termenele de judecată, [iv] accesarea unor modalități alternative de soluționare a litigiilor (înțelegerile prelitigioase, concilierea organizată de avocați).

Pe de altă parte, acest articol nu omite aportul magistraților și rolul însemnat pe care îl au aceștia în societate, cu atât mai mult cu cât există situații în care cursul justiției depășește așteptările oricărui justițiabil și se desfășoară prin respectarea tuturor rigorilor procedurale.

În acest sens, în ceea ce-i privește pe magistrați, încă rămâne viu subiectul, deseori dezbătut, cu privire la accesarea acestora în profesie după acumularea experienței într-o altă arie a dreptului, în scopul de a înțelege pe deplin realitatea economică și mecanismele sociale, spre a pronunța o hotărâre judecătorească după conștientizarea deplină a implicațiilor acesteia.